

RETKE MISLI O PISANJU KOJE JE KORMAK MAKARTI PODELIO U OVOM SASVIM NEOČEKIVANOM INTERVJUU

Bile su potrebne samo dve srednjoškolke iz Arizone da bi se dobili odgovori od pisca čuvenog po svojoj povučenosti.

Izdavačka kuća „Nof“ najavila je 8. marta da će ove jeseni izdati dva romana Kormaka Makartija, prve nakon šesnaest godina, ali ne očekujte i promotivnu turneju. Naime, ovaj dobitnik Pulicerove nagrade vodi potpuno privatn život.

„On ne daje intervjue, ne drži predavanja i ne potpisuje knjige“, napisao je Majkl Hol za *Texas Monthly* 1998. godine. „Ne voli da govori o pisanju ili o svom životu, zbog čega su, naravno, ostali pisci, njegovi obožavaoci, pa čak i oni koji nisu obožavaoci, još radoznaliji.“

Zapravo, bilo je nekoliko intervjua – za *New York Times Magazine* 1992, *Vanity Fair* 2005, s Oprom Vinfri 2007. i za *Wall Street Journal* 2009. godine. Makarti je održao čitanje odlomaka svoje knjige u Santa Feu 2015. i izneo je savete o naučnom pisanju u časopisu *Nature* 2019. godine. Ali to je bilo to. Neki pisci se više puta pojave u javnosti za nedelju dana.

Zato sam bio skeptičan kada mi je Dejvid Sudak rekao da je detalje o zanatu pisanja dobio direktno od Makartija. Međutim, Sudak je nastavnik koji gaji strast prema dobrom pisanju, tako da je čak i bilo moguće da mu se tako posrećilo. Ispričao je priču toliko ubedljivu koliko i neverovatnu.

U proleće 2014. držao je čas jezika i književnosti u Srednjoj školi „Katalina Futhils“ u predgrađu Tusona. „Grupe su imale zadatak da obave retoričku analizu romana“, kaže Sudak, „i potom da je predstave odeljenju“.

Zadao je učenicima da se podele u grupe i odaberu jedan od ponuđenih romana. Neki su izabrali *Američku pastoralu* Filipa Rota ili *Beli šum* Dona Delila, a neki Makartijev roman *Svi ti lepi konji*.

Sudak je obožavatelj celokupnog Makartijevog opusa, ali kaže da je *Svi ti lepi konji* prava knjiga za njegove srednjoškolce iz mnogo razloga. Jezik je divan, okruženje je pustinjsko, dobro poznato svim žiteljima Arizone, priča je hibrid vesterna i romanse. Tema prelaska granica, odlomci na španskom i elementi meksičke istorije podstiču dobre diskusije. Takođe je zabavno za odeljenje da kritikuje nekoliko scena iz filma. I naravno, tu je upečatljivi protagonista.

„Ne možeš da ne voliš Džona Grejdija Kola“, kaže Sudak. „I kom učeniku Džimi Blevins neće biti zanimljiv lik?“

Učenice Lili Vilhelm i Karli Oseran za svoj projekat odabrale su roman *Svi ti lepi konji*. I, imale su ideju.

Ispostavilo se da je dečko Lili Vilhelm prvi komšija prijatelja Kormaka Makartija, te da je čak i video pisca. Stoga su Vilhelm i Oseran sastavile spisak pitanja za Makartija, uz određene smernice od Sudaka, i poslale ih tom prijatelju imejlom.

Ubrzo je došlo vreme za prezentaciju na času.

„Bilo je veoma zabavno“, kaže Sudak. „Neki su snimili filmiće i kobajagi tok-šou s piscem. A nastup ove grupe glasio je: ‘Bile smo u kontaktu s ovim ozloglašeno povučenim piscem.’ I to je sve ostale izbacilo iz konkurencije. A ja prosto nisam mogao da verujem. Oduševile su me.”

Makartijev prijatelj odgovorio je ljubaznim imejlom u kojem je napisao piščeve odgovore na pitanja učenica. Cela razmena bila je zabavna. Zašto ima tako malo znakova interpunkcije u Makartijevom tekstu? Oni „samo zakrmače stranu“. Za koga piše? „Čitalac kog imam na umu sam ja.“ Šta on misli o retoričkoj analizi knjige? To je „dobar način da se upropasti iskustvo čitanja“. (Ceo tekst imejloma naveden je u nastavku.)

Sudak je i dalje impresioniran tom razmenom, kao i učenicama Oseran i Vilhelm koje su spazile priliku i ugrabile je. I sama nasumičnost čitavog događaja takođe je ostavila utisak na njega. Sve se činilo manje mogućim nego da Džimi Blevins nađe svog konja u meksičkoj štali.

„Pomislio sam: ‘Kakva čista sreća!’“, kaže Sudak. „Koja neverovatna slučajnost.”

Imejlovi Lili Vilhelm i Karli Oseran 18. marta 2014.¹

Prijatelju: Mnogo Vam hvala što ste nam pružili priliku da bolje razumemo Kormaka kao pisca i čoveka. Lepo smo se provele na ručku, hvala što ste nam se poverili i što ste nam pomogli u našem školskom radu. Radujemo se Vašem odgovoru, čućemo se uskoro, hvala još jednom!

Kormaku: Velika nam je čast što smo dobile priliku da Vam postavimo pitanja koja će nam pomoći da bolje razumemo Vaš proces pisanja. Mi smo dve srednjoškolke koje pohađaju čas naprednog jezika i književnosti i pravimo prezentaciju koja odražava proces retoričke analize Vašeg romana *Svi ti lepi konji*. Pitanja koja slede usredsređena su na sve ono što nas je zanimalo dok smo čitale roman, a ima i nekoliko ličnih pitanja – nadamo se ne previše ličnih – ne bismo li potpunije razumele specifičnosti Vašeg procesa pisanja i Vas kao osobu. Još jednom, mnogo Vam hvala što ste nam omogućili ovaj poseban ugao gledanja na vaše pisanje.

Lili i Karli

¹ Ovo je tekst razmenjenih imejloma, s razbacanim pitanjima i odgovorima. (Pošto prijatelj Kormaka Makartija nije javna ličnost, nazivamo ga prosto *Prijatelji*.)

Prijateljjev odgovor 21. marta 2014.

Drage Lili i Karli,

U nastavku se nalaze Kormakovi direktni odgovori. Postavio sam mu pitanja i ovde sam kucao njegove odgovore. Svi pravopisni znaci su moji, lol. Nadam se da će vam biti od koristi.

Za Lili i Karli od Kormaka: [Moj prijatelj] kaže mi da ste veoma pametne i učtive mlade dame. Samo tako nastavite.

Sve najbolje,
Kormak i Prijatelj
Santa Fe
21. mart 2014.

*

Lili Vilhelm i Karli Oseran: *Možete li da opišete deo svog procesa razvijanja ideja u priče?*

Kormak Makarti: Pisanje je veoma podsvesno i uopšte ne želim da razmišljam o njemu.

K. O. i L. V.: *Dobile smo zadatak da obavimo retoričku analizu romana Svi ti lepi konji. Kao pisac, mislite li da je to uopšte moguće ili je to dobar način da se upropasti doživljaj čitanja?*

K. M.: Smatram da je to dobar način da se upropasti doživljaj čitanja.

K. O. i L. V.: *Vaša sintaksa se ponekad opisuje kao muzikalna. Zato nas zanima koju vrstu muzike slušate i da li muzika utiče na vaš stil.*

K. M.: Sve u životu utiče na stil i zato je teško, ako ne i nemoguće, tačno odrediti neki poseban uticaj. **[Prijatelj:]** Kormak je mislio da je ovo odlično pitanje. Želim da dodam i da je previše skroman da kaže da divno peva i odlično svira gitaru. Budući da je odrastao u Tenesiju, voli blugras/kantri balade, Braću Luvin i Karter femili, koju predvodi Majka Mejbel Karter, na primer. Tekstovi nekih od tih balada veoma su prodorni, zanimljivi. Ne bi bilo loše da ih potražite i odslušate.]

K. O. i L. V.: *Mnogi čitaoci tvrde da je po tonu Svi ti lepi konji elegijski roman i da deo vaše svrhe ima veze sa žalošću zbog gubitka nekog prošlog doba? Da li je to, što se Vas tiče, tačno?*

K. M.: Gubitak prošlog doba je svakako tema knjige, ali ne i njena svrha.

K. O. i L. V.: *Vaši romani prepuni su živopisnih slika i vrlo detaljnih opisa pejzaža. Da li, dok pišete, zamišljate određena mesta na kojima ste bili? Ako je odgovor da, koji je primer toga?*

K. M.: I da i ne. Složeno je. Pišem ono što mi je u glavi, u mislima. Svakako da postoje trenuci kada ono o čemu pišem odgovara mestu koje dobro poznajem, kao što su zapadni

Teksas i Meksiko, ali ponekad imam vizuelnu sliku u glavi koja se ne odnosi na konkretno znanje o nekom mestu.

K. O. i L. V.: *Očigledno želite da postignete određeni efekat time što ne koristite navodnike i što rutinski dodeljujete dijalog govornicima. Možete li to da prokomentarišete?*

K. M.: U starija vremena pisci su punili strane knjiga navodnicima, zarezima, tačka zarezima i drugim znakovima, navodno da bi pomogli čitaocu. Ali u jednom trenutku, po mom mišljenju, samo zakrmače stranu. Koristim što manje pravopisnih znakova.

K. O. i L. V.: *Da li obično pišete iz perspektive naratora u trećem licu, i ako da, zašto?*

K. M.: Opet, to je podsvesni proces. Pišem ono što mi padne na pamet.

K. O. i L. V.: *Da li smatrate da imate nekih sličnosti s Džonom Grejdijem Kolom? Ako da, kakvih?*

K. M.: Ima sličnosti. Njegovo poštovanje prema zemlji, svetu prirode. Mislim da je on dečko dostojan divljenja, i možda bih voleo da sam mu bio sličniji kada sam bio njegovih godina.

K. O. i L. V.: *Šta mislite o filmskoj adaptaciji romana Svi ti lepi konji?*

K. M.: Smatram da ne bi trebalo da komentarišem tuđ rad, čak i ako je zasnovan na mom.

K. O. i L. V.: *Čovek bi pomislio da je, na osnovu stila vaših romana, deo Vaše svrhe kao pisca da izazovete svoje čitaoce i da očekujete više od tipičnog pisca. Da li je to namerno ili je samo krajnji rezultat? Takođe, za koju publiku pišete?*

K. M.: Ne pišem za određenu publiku. Čitalac kog imam na umu sam ja. Kada bi neko drugi pisao ove knjige, mogao bih da igram golf.

*(S engleskog prevela **Irina Vujičić**)*